

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TƯ PHÁP

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

NGUYỄN TUẤN AN

**HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ
XỬ LÝ VI PHẠM PHÁP LUẬT TRONG THI
HÀNH ÁN DÂN SỰ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

HÀ NỘI - 2014

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TƯ PHÁP

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

NGUYỄN TUẤN AN

**HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ
XỬ LÝ VI PHẠM PHÁP LUẬT TRONG THI
HÀNH ÁN DÂN SỰ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

Chuyên ngành: Lí luận và lịch sử nhà nước và pháp luật

Mã số: 62.38.01.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS. TS. HOÀNG THẾ LIÊN

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của cá nhân tôi. Nội dung cũng như các số liệu trình bày trong Luận án hoàn toàn trung thực. Những kết luận khoa học của Luận án chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác./.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Nguyễn Tuấn An

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN ÁN

STT	Từ viết tắt	Nghĩa đầy đủ
1	QPPL	Quy phạm pháp luật
2	THA	Thi hành án
3	THADS	Thi hành án dân sự
4	TNPL	Trách nhiệm pháp lý
5	VPPL	Vi phạm pháp luật
6	XHCN	Xã hội chủ nghĩa
7	XLVPPL	Xử lý vi phạm pháp luật

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI	6
1.1. Nội dung các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án	10
1.2. Đánh giá kết quả các công trình nghiên cứu liên quan trực tiếp đến đề tài luận án	23
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ XỬ LÝ VI PHẠM PHÁP LUẬT TRONG THI HÀNH ÁN DÂN SỰ	26
2.1. Khái niệm, đặc điểm và ý nghĩa của xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	26
2.2. Khái niệm, đặc điểm, nội dung và hình thức thể hiện của pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	38
2.3. Khái niệm, ý nghĩa và các tiêu chí hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	70
Chương 3: THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VÀ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ XỬ LÝ VI PHẠM PHÁP LUẬT TRONG THI HÀNH ÁN DÂN SỰ	86
3.1. Thực trạng pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	86
3.2. Thực trạng hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	106
Chương 4: GIẢI PHÁP GÓP PHẦN HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ XỬ LÝ VI PHẠM PHÁP LUẬT TRONG THI HÀNH ÁN DÂN SỰ	126
4.1. Các nguyên tắc hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự	126
4.2. Giải pháp về thực hiện xây dựng, hoàn thiện pháp luật	131
4.3. Giải pháp về nhận thức tư tưởng	150
4.4. Giải pháp về tổ chức thực hiện	156
KẾT LUẬN	162
NHỮNG CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	165
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	166
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài

Trong những năm gần đây, Đảng và Nhà nước đã đẩy mạnh công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN, cải cách tư pháp và chú trọng xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam. Mục tiêu là tạo được một hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế, xã hội của đất nước [9].

Pháp luật về XLVPPL trong THADS là một bộ phận quan trọng của pháp luật Việt Nam. Bởi vậy, xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam cần chú trọng đến vấn đề xây dựng và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS. Hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS sẽ góp phần vào việc hoàn thiện pháp luật về THADS nói riêng, pháp luật Việt Nam nói chung.

Thực tiễn hiện nay cho thấy, pháp luật về XLVPPL trong THADS đang có những hạn chế, bất cập nhất định. Nhiều quy định pháp luật chưa đầy đủ, nhiều vướng mắc trong cơ chế thực thi chưa được tháo gỡ kịp thời. Đặc biệt, thực tiễn XLVPPL trong THADS đang bộc lộ những mâu thuẫn, chông chéo, không phù hợp với thực tiễn và yêu cầu của đời sống xã hội, vì vậy, hiệu quả đạt được chưa cao, tính nghiêm minh của pháp luật còn là vấn đề lớn hiện nay. Nhiều vấn đề phát sinh trong thực tiễn XLVPPL trong THADS chưa được điều chỉnh, sửa đổi, bổ sung kịp thời.

Có thể nói, pháp luật về XLVPPL trong THADS ở nước ta chưa hoàn thiện, thiếu đồng bộ, còn mang tính chất tình thế, chấp vá và chưa đáp ứng được yêu cầu của thực tiễn. Thực tế đó đặt ra yêu cầu cần phải hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS nhằm tạo ra sự tương thích, phù hợp giữa pháp luật và thực tế XLVPPL, đảm bảo tính toàn diện, đồng bộ, khoa học, khả thi và nghiêm minh của pháp luật, đảm bảo các quy định của pháp luật được thực hiện hiệu quả trong thực tế, tránh sự tùy tiện trong áp dụng pháp luật và gây oan sai trong thực tiễn XLVPPL.

Vấn đề XLVPPL nói chung và XLVPPL trong THADS nói riêng hiện nay có ý nghĩa rất quan trọng trong đời sống xã hội. Việc XLVPPL không nghiêm, kém hiệu quả sẽ gây dư luận xấu ảnh hưởng trực tiếp đến lòng tin của nhân dân đối với tính nghiêm minh của pháp luật, kỷ cương phép nước bị xem thường.

Do vậy, hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS nhằm bảo đảm tính nghiêm minh của pháp luật, nâng cao hiệu quả trong thực tiễn XLVPPL là yêu cầu cấp bách đặt ra trong hoạt động tư pháp ở nước ta hiện nay.

Bên cạnh đó, hiện nay, công tác THADS đang ngày càng được chú trọng, đang dần được xã hội hóa. Trong đó, số lượng các vụ việc THADS cần giải quyết ngày càng tăng, mức độ phức tạp ngày càng cao. Phạm vi công tác THADS lúc đầu chỉ giới hạn ở việc tổ chức thi hành các bản án dân sự, hôn nhân và gia đình, phần dân sự trong bản án hình sự thì đến nay đã mở rộng đối với các loại việc mới như thi hành các bản án, quyết định tuyên bố phá sản doanh nghiệp, lao động, hành chính, các bản án, quyết định của Tòa án và Trọng tài nước ngoài... Cùng với đó, các vụ việc VPPL trong THADS xảy ra ngày càng nhiều, đa dạng và phức tạp hơn.

Bởi vậy, yêu cầu xây dựng và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS càng ngày càng trở nên cấp thiết. Theo đó, pháp luật cần được hoàn thiện theo hướng bảo đảm tính đồng bộ, đầy đủ, khả thi và dự liệu được các loại VPPL trong thực tiễn hoạt động THADS, đặc biệt là những loại VPPL mới có thể xảy ra. Pháp luật về XLVPPL trong THADS hoàn thiện sẽ góp phần xử lý nghiêm cũng như hạn chế các VPPL trong THADS.

Từ những vấn đề nêu trên, có thể nhận thấy, việc nghiên cứu, tổng kết, đánh giá pháp luật về XLVPPL trong THADS cả về lý luận và thực tiễn, để từ đó đề ra những quan điểm và giải pháp hoàn thiện là rất cần thiết.

Với những lý do đó, tôi chọn đề tài "***Hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự ở Việt Nam hiện nay***" làm đề tài luận án tiến sĩ.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án

Đối tượng nghiên cứu của luận án là các quan điểm, tư tưởng về XLVPPL trong THADS, thực trạng pháp luật về XLVPPL trong lĩnh vực THADS và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Phạm vi nghiên cứu của đề tài là tập trung tổng hợp, hệ thống hóa cũng như lý giải rõ những vấn đề lý luận về XLVPPL và pháp luật về XLVPPL trong THADS; đánh giá mặt ưu điểm, mặt hạn chế của pháp luật và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS; đề xuất các quan điểm, giải pháp nhằm tiếp tục hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS ở Việt Nam hiện nay.

3. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu của luận án

Để giải quyết các nhiệm vụ đặt ra, luận án được thực hiện trên cơ sở lý luận khoa học và phương pháp luận của Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước và pháp luật, các quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về Nhà nước pháp quyền XHCN của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân; về cải cách tư pháp; về xây dựng và hoàn thiện pháp luật XHCN....

Luận án được thực hiện trên cơ sở vận dụng phương pháp duy vật biện chứng của triết học Mác - Lênin kết hợp với việc sử dụng các phương pháp nghiên cứu khoa học khác nhau để đáp ứng yêu cầu làm rõ những nội dung nghiên cứu.

Phương pháp phân tích - tổng hợp được sử dụng xuyên suốt để nêu, phân tích, làm sáng tỏ những vấn đề lý luận và thực tiễn trong luận án.

Phương pháp so sánh, thống kê được sử dụng để cung cấp các số liệu cần thiết, đối chiếu, so sánh, làm rõ các nội dung liên quan, đặt trong tổng thể hệ thống pháp luật về XLVPPL trong THADS cũng như lịch sử phát triển của nó.

Phương pháp mô tả được sử dụng để nêu, làm sáng tỏ những vấn đề về hình thức thể hiện của pháp luật XLVPPL trong THADS.

Phương pháp lịch sử - cụ thể được sử dụng để phân tích, đánh giá, bình luận thực trạng pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Phương pháp khái quát hóa được sử dụng để nêu và phân tích, kết luận về những vấn đề có tính chất chung, bao quát như thành tựu của các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án, những thành tựu đạt được trong quá trình xây dựng, hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS...

Phương pháp khảo sát thực tế được sử dụng để góp phần tổng kết thực tiễn sâu sắc về pháp luật XLVPPL trong THADS, quá trình tổ chức thực hiện pháp luật và hiệu quả của nó trong thực tiễn.

Phương pháp kết hợp nghiên cứu lý luận với thực tiễn cũng được sử dụng trong tiến trình thực hiện luận án để đưa ra những bình luận, quan điểm, kết luận về những nội dung nghiên cứu...

Trên thực tế, hoạt động XLVPPL trong THADS ở nước ta khá phức tạp, pháp luật về XLVPPL trong THADS khá đa dạng, còn có nhiều nhược điểm, hạn chế nên để thấy rõ bản chất, khuynh hướng vận động và phát triển của pháp luật cũng như cơ chế thực thi XLVPPL trong THADS nói chung cần phải sử dụng kết hợp nhiều phương pháp khác nhau nhằm làm rõ các khía cạnh khác nhau của vấn đề đặt ra.

4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

Thông qua việc nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn của pháp luật về XLVPPL trong THADS, luận án đặt mục tiêu là đề xuất các giải pháp nhằm tiếp tục hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS ở Việt Nam.

Để đạt được mục đích trên, luận án tập trung giải quyết những nhiệm vụ nghiên cứu sau đây:

Phân tích, làm sáng tỏ khái niệm, đặc điểm, ý nghĩa của XLVPPL trong THADS; khái niệm, đặc điểm, nội dung và hình thức thể hiện của pháp luật về XLVPPL trong THADS; khái niệm, đặc điểm, nội dung, mục tiêu, ý nghĩa của hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS; nêu rõ các tiêu chí xác định mức độ hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Đánh giá khách quan, toàn diện, có hệ thống về thực trạng pháp luật và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS nhằm làm rõ những ưu điểm, thành tựu và những nhược điểm, hạn chế, nguyên nhân của những ưu điểm, thành tựu và những nhược điểm, hạn chế của pháp luật và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS cũng như cơ chế thực thi.

Phân tích các nguyên tắc của việc hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS và đề xuất các giải pháp góp phần hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS.

5. Những điểm mới của luận án

Luận án là công trình khoa học đầu tiên nghiên cứu toàn diện, có hệ thống về xây dựng và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS ở Việt Nam, có những đóng góp mới về khoa học như sau:

Thứ nhất, luận án đã đưa ra được khái niệm, chỉ rõ đặc điểm, nội dung, ý nghĩa của XLVPPL trong hoạt động THADS.

Thứ hai, xây dựng được khái niệm, phân tích đặc điểm, nội dung và hình thức thể hiện của pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Thứ ba, xây dựng được khái niệm, xác định được mục tiêu, nội dung, ý nghĩa của hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS; nêu lên được các tiêu chí xác định mức độ hoàn thiện của pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Thứ tư, phân tích, làm rõ thực trạng của pháp luật và hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS, đánh giá được ưu điểm, thành tựu cũng như nhược điểm, hạn chế và nguyên nhân của nó.

Thứ năm, nêu lên được các nguyên tắc và đề xuất các giải pháp góp phần hoàn thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

Các kết quả nghiên cứu của luận án góp phần bổ sung vào lý luận về THA cũng như pháp luật về THADS và pháp luật về XLVPPL trong THADS.

Luận án là sự nhìn nhận, đánh giá khoa học về những ưu điểm, hạn chế, bất cập của pháp luật về XLVPPL trong THADS. Kết quả của luận án cung cấp các luận cứ khoa học và thực tiễn có giá trị tham khảo cho quá trình xây dựng và hoàn

thiện pháp luật về XLVPPL trong THADS, góp phần thúc đẩy cải cách tư pháp cũng như công cuộc xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam.

Luận án có thể được dùng làm tài liệu tham khảo cho hoạt động nghiên cứu giảng dạy và học tập trong các cơ sở đào tạo luật và nghề tư pháp.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, nội dung của luận án gồm 4 chương:

Chương 1: Tổng quan về tình hình nghiên cứu đề tài.

Chương 2: Cơ sở lý luận của hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự.

Chương 3: Thực trạng pháp luật và hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự.

Chương 4: Giải pháp góp phần hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm pháp luật trong thi hành án dân sự.